

ประวัติความรุ่งเรือง และความมั่งคั่ง
อาณาจักรสุโขทัย

ประเทศไทยมีมรดกทางศิลปวัฒนธรรมอันเป็นเอกลักษณ์ที่ได้รับการสืบทอดมาอย่างยาวนาน มีวิถีชีวิตแบบไทยที่สอดประสานกับธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมอันอุดมสมบูรณ์นั้นไว้ด้วยภูมิปัญญาในการสร้างสรรค์ และปรับตัวจนมีรูปแบบของศิลปะ ความเชื่อ ความศรัทธา และวิถีชีวิตที่มีความเฉพาะด้านในแต่ละท้องถิ่น ซึ่งภาพความเป็นไทยเกี่ยวกับชีวิตความเป็นอยู่ ศิลปวัฒนธรรม และประเพณีที่สืบทอดกันมายาวนาน นับเป็นความภูมิใจที่ชนรุ่นหลังควรได้ตระหนักว่า มรดกทางภูมิปัญญาอันงดงาม และทรงคุณค่านี้เองที่นำมาซึ่งความเจริญของชนชาติไทย เป็นตัวชี้วัดความเจริญของสังคม มีผลต่อการเจริญก้าวหน้าของประเทศ เพราะประเทศจะเจริญก้าวหน้าหรือไม่ขึ้นอยู่กับการพัฒนาคนในสังคม และมีคุณภาพจากการพัฒนาคนในสังคม เป็นสังคมแห่งปัญญา และการเรียนรู้ โดยคนไทยสามารถเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต ร่วมใจกันพัฒนาภูมิปัญญาไทย ควบคู่กับการอนุรักษ์ สืบสาน ศิลปะ และวัฒนธรรมไทย จึงจำเป็นและมีความสำคัญต่อการพัฒนาคน และสังคมไทยอยู่หลายประการ การเสริมสร้าง การปลูกจิตสำนึกที่ดีงามเหมาะสมกับสภาพของสังคมไทยเกิดความร่วมมือร่วมใจ ส่งเสริมขนบธรรมเนียมที่ดีงาม ทำให้เกิดการถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่งนับว่าเป็นการสืบทอดเอกลักษณ์ไทย

ในการผลิตสื่อนิทรรศการออนไลน์ในครั้งนี้ จะกล่าวถึง ประวัติความเป็นมา และจุดเริ่มต้นของอาณาจักรสุโขทัย ที่ผู้ศึกษาสามารถจินตนาการถึงความยิ่งใหญ่ที่ก่อตัวเป็นอาณาจักรในยุคหนึ่ง มีประวัติของพระมหากษัตริย์ผู้ปกครองเมืองและเปลี่ยนผ่านไปสู่ยุคต่างๆ ทำให้ทราบถึงระบบการปกครองของยุคสมัยนั้น ความกว้างขวางของการติดต่อสร้างสานสัมพันธ์การค้าขายกับต่างประเทศ การเงินตราที่ใช้ในยุคสมัยนั้น

ประวัติความเป็นมา

อาณาจักรสุโขทัยก่อตั้งขึ้นประมาณ พ.ศ. ๑๗๘๐
พ่อขุนศรีอินทราทิตย์ ทรงพระนามเดิมว่า พ่อขุนบางกลางหาว
ทรงสถาปนาสุโขทัยขึ้นมา สร้างความเป็นปึกแผ่นให้กับชน
ชาติไทย โดยขยายเขตการปกครองออกไปอย่างกว้างขวาง
สุโขทัยเป็นราชอาณาจักรของชาติไทย อยู่ประมาณ ๒๐๐ ปี
จึงถูกรวมเข้าเป็นส่วนหนึ่งของอาณาจักรอยุธยา
เมื่อ พ.ศ. ๑๙๘๑

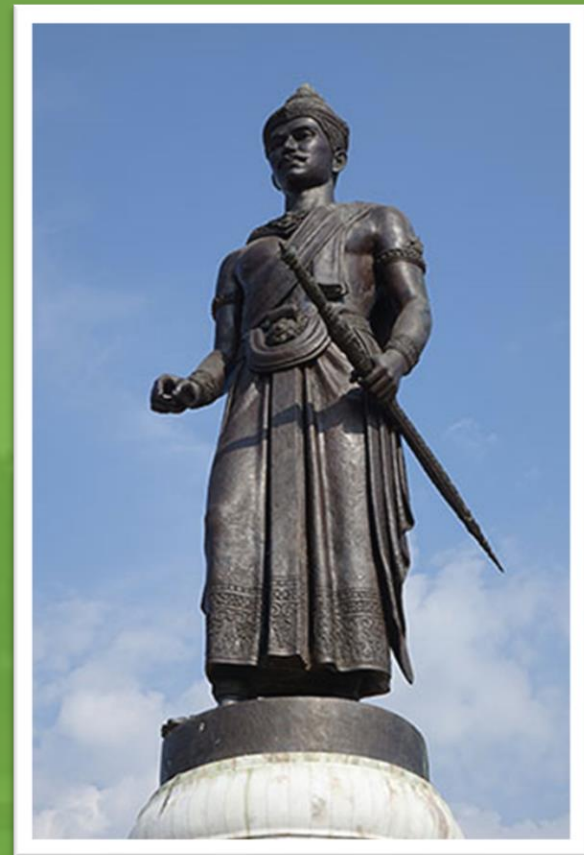

พ่อขุนผาเมือง

เดิมที สุโขทัย เป็นสถานีการค้าของแคว้นละโว้ (ลวรัฐ) ของอาณาจักรขอม บนเส้นทางการค้าผ่านคาบสมุทรระหว่างอ่าวเมาะตะมะกับเขตที่ราบลุ่มแม่น้ำโขงตอนกลาง (ประเทศลาว) โดยมีพ่อขุนศรีนาวนำถมเป็นผู้ปกครอง และดูแลกิจการภายในเมืองสุโขทัย และศรีสัชนาลัย

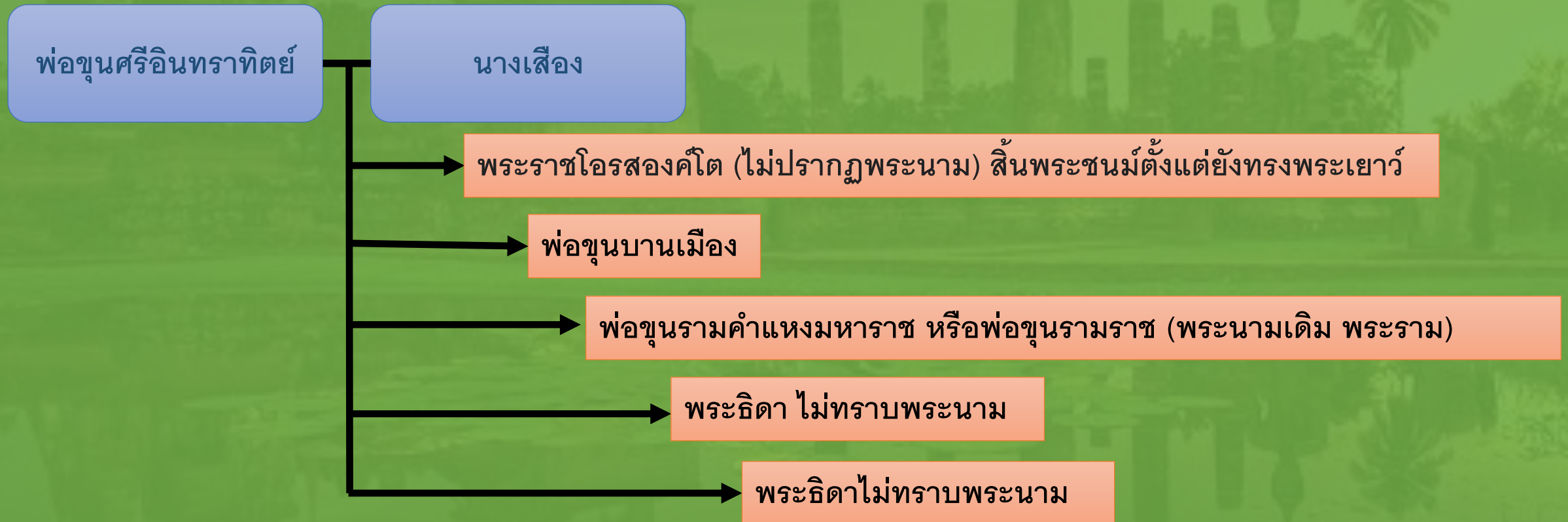
เมื่อพ่อขุนศรีนาวนำถมสวรรคต ขอมสพาดโขลญลำพง ซึ่งเป็นผู้ตรวจราชการจากลวรัฐ เข้าทำการยึดอำนาจการปกครองสุโขทัย จึงส่งผลให้พ่อขุนผาเมือง (พระราชโอรสของพ่อขุนศรีนาวนำถม) เจ้าเมืองราด และพ่อขุนบางกลางหาว เจ้าเมืองบางยาง ตัดสินพระทัยยึดดินแดนคืน การชิงเอาอำนาจจากผู้ครองเดิม คือ อาณาจักรขอม เมื่อปี พ.ศ. ๑๗๘๑ และสถาปนาเอกราช ให้กรุงสุโขทัยขึ้นเป็นรัฐอิสระ โดยไม่ขึ้นตรงกับรัฐใด

จากนั้นพ่อขุนผาเมือง ก็กลับยกเมืองสุโขทัยให้
พ่อขุนบางกลางหาวปกครอง พร้อมทั้งพระแสงขรรค์ชัยศรี และ
พระนามกำมรเตงอัญศรีอินทรบดินทราทิตย์ ซึ่งพระเจ้าชัยวรมันที่ ๗
ทรงพระราชทานให้พ่อขุนผาเมืองก่อนหน้านี้ โดยคาดว่า เหตุผลคือ
พ่อขุนผาเมืองมีพระนางสิขรเทวีพระมเหสี (ราชธิดาของพระเจ้า
ชัยวรมันที่ ๗) ซึ่งพระองค์เกรงว่าชาวสุโขทัยจะไม่ยอมรับ แต่ก็กลัวว่า
ทางขอมจะไม่ไว้ใจจึงมอบพระนามพระราชทาน และพระแสงขรรค์
ชัยศรี ขึ้นบรมราชาภิเษก พ่อขุนผาเมืองให้เป็นกษัตริย์ เพื่อเป็น
การตบตาราชสำนักขอม

พ่อขุนบางกลางท่าว หรือ
พ่อขุนบางกลางหาว

หลังจากพ่อขุนบางกลางหาว ปกครองเมืองสุโขทัย ได้สถาปนาตนเองขึ้นเป็น
พ่อขุนศรีอินทราทิตย์ ทรงมีอัศวมเหสีชื่อนางเสือง มีพระโอรส และพระธิดา
รวม ๕ พระองค์

ประวัติพ่อขุนรามคำแหงมหาราช

พ่อขุนรามคำแหงมหาราช เป็นพระราชโอรสของพ่อขุนศรีอินทราทิตย์ปฐมกษัตริย์ แห่งกรุงสุโขทัย พ่อขุนศรีอินทราทิตย์มีพระมเหสีคือ พระนางเสือง มีพระราชโอรสสามพระองค์ พระราชธิดาสองพระองค์ พระราชโอรส องค์ใหญ่สิ้นพระชนม์ตั้งแต่วัยเยาว์ องค์ที่สองพระนามว่า บานเมือง และพระราชโอรสองค์ที่สาม คือ พ่อขุนรามคำแหงมหาราช เมื่อพระชนษาได้ ๑๙ ปีได้ชนช้างชนะขุนสามชน เจ้าเมืองฉอด พ่อขุนศรีอินทราทิตย์ จึงพระราชทานนามว่า "พระรามคำแหง"

เมื่อสิ้นรัชสมัยพ่อขุนศรีอินทราทิตย์ และพ่อขุนบานเมืองแล้ว พระองค์ได้ครองกรุงสุโขทัย ต่อมาเป็นพระมหากษัตริย์รัชกาลที่ ๓ แห่งราชวงศ์พระร่วงสันนิษฐานว่าพระองค์ สิ้นพระชนม์ในราวปี พ.ศ. ๑๘๖๐ รวมเวลาที่ทรงครองราชย์ประมาณ ๔๐ ปี

พระเจ้ารามคำแหงมหาราช

เมื่อแรกตั้งอาณาจักรสุโขทัยนั้น อาณาเขตยังไม่กว้างขวางเท่าใดนัก เขตแดนทางทิศใต้จดเพียงเมืองปากน้ำโพ ใต้จากปากน้ำโพลงมายังคงเป็น อาณาเขตของขอม อันได้แก่ เมืองละโว้ ทางฝ่ายตะวันตกจดเพียงเขาบรรทัด ทางเหนือมีเขตแดนติดต่อกับประเทศลานนาที่ภูเขาเขื่อน ส่วนทางตะวันออก ก็จดอยู่เพียงเขาบรรทัดที่กั้นแม่น้ำสักกับแม่น้ำน่าน ระหว่างที่ทรงครองราชย์ อยู่ นั้น พระเจ้าศรีอินทราทิตย์ก็ได้กระทำสงครามเพื่อขยายเขตแดนของไทย ออกไปอีกในทางโอกาสที่เหมาะสม ดังที่มีข้อความปรากฏอยู่ในศิลาจารึกว่า พระองค์ได้เสด็จยกกองทัพไปตีเมืองฉอด ได้ทำการรบพุ่งตลุมบอนกันเป็น สามารถถึงขนาดที่พระเจ้าศรีอินทราทิตย์ ได้ทรงกระทำยุทธหัตถีกับขุนสามชน เจ้าเมืองฉอด แต่พระองค์เสียทีแก่ขุนสามชน แลในครั้งนี้อเองที่เจ้ารามราช โอรสองค์เล็กของพระองค์ ได้เริ่มมีบทบาทสำคัญด้วยการที่ทรงถลันเข้าช่วย โดยไสช้างทรงเข้าแก่พระราชบิดาไว้ทันท่วงที แล้วยังได้รบพุ่งตีทัพขุนสามชน เจ้าเมืองฉอดแตกพ่ายกระจายไป

พระเจ้ารามคำแหง จะมีพระนามเดิมว่าอย่างไรไม่ปรากฏชัด แต่สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ พระบิดาแห่งประวัติศาสตร์ ได้ทรงสันนิษฐานว่า คงจะเรียกกันว่า “เจ้าราม” แลเมื่อเจ้ารามมีพระชนมายุได้ ๑๙ ชันษา ได้ตามสมเด็จพระราชบิดาไปทำศึกกับขุนสามชน เจ้าเมืองจอด และได้ทรงแสดงความเก่งกล้าในทาสไสช้างทรงเข้าแก้เอาพระราชบิดาไว้ได้ ทั้งตีทัพขุนสามชนแตกพ่ายไปแล้วพระราชบิดาจึงถวายพระนามเสียใหม่ว่า “เจ้ารามคำแหง”

พระเจ้ารามคำแหง ทรงเป็นมหาราชองค์ที่สองของชาวไทย และทรงเป็นมหาราชพระองค์เดียวในสมัยสุโขทัย พระองค์ทรงเป็นอัจฉริยกษัตริย์ทรงชำนาญทั้งในด้านการรบ การปกครอง และการศาสนา พระองค์ทรงขยายอาณาจักรสุโขทัยออกไปได้กว้างใหญ่ไพศาลด้วยวิเทโศบายอันแยบยลสุขุมคัมภีรภาพทั้งทรงปกครองไพร่ฟ้าข้าแผ่นดินด้วยความยุติธรรม ได้รับความร่วมมือเป็นสุขกันทั่วหน้า ซึ่งข้าพเจ้าจะได้กล่าวถึงพระราชกรณียกิจของพระองค์เป็นอันดับ ดังต่อไปนี้

การขยายอาณาจักร

เมื่อพระเจ้ารามคำแหง เสด็จเถลิงถวัลราชสมบัติสืบต่อจากพ่อขุนบานเมืองนั้น อาณาจักรสุโขทัย นับว่าตกอยู่ในระหว่างอันตรายรอบด้าน และยากทำการขยายอาณาจักรออกไปได้ เพราะทางเหนือก็ติดต่อกับแคว้นลานนา อันเป็นเชื้อสายไทยด้วยกัน มีพระยาเม็งรายเป็นเจ้าเมืองเงินยาง และพระยาจำเมืองเป็นเจ้าเมืองพะเยา และทั้งพระยาเม็งรายและพระยาจำเมือง ขณะนั้นต่างก็มีกำลังอำนาจแข็งเกร่งทั้งคู่ ทางตะวันออกนั้นเล่าก็ติดต่อกับดินแดนของขอม ซึ่งมีชาวไทยเข้าไปตั้งภูมิลำเนาอยู่มาก ตะวันตกของอาณาจักรสุโขทัยก็จดเขตแดนมอญและพม่า ส่วนทางใต้ก็ถูกเมืองละโว้ของขอมกระหนาบอยู่

ด้วยเหตุนี้ พระเจ้ารามคำแหงจึงต้องดำเนินวิเทโศบายในการแผ่อาณาจักรอย่างแยบยล และสุขุมที่สุด เพื่อหลีกเลี่ยงการฆ่าฟันระหว่างคนไทยด้วยกันเอง คือ แทนที่จะขยายอาณาเขตไปทางเหนือหรือตะวันออก ซึ่งมีคนตั้งหลักแหล่งอยู่มาก พระองค์กลับทรงตัดสินพระทัยขยายอาณาเขตลงไปทางใต้ อันเป็นดินแดนของขอม และทางทิศตะวันตกอันเป็นดินแดนของมอญ เพื่อให้คนไทยในแคว้นลานนาได้ประจักษ์ในบุญญาธิการ และได้เห็นความแข็งแกร่งของกองทัพไทยแห่งอาณาจักรสุโขทัยเสียก่อน แล้วไทยในแคว้นลานนาก็อาจจะมารวมเข้าด้วยต่อภายหลังได้โดยไม่ยาก

การขยายอาณาจักร

แต่แม้จะได้ตกลงพระทัย ดั่งนั้น พระเจ้ารามคำแหงก็ยังคงทรงวิตกกอยู่ในข้อที่ว่า ถ้าแม้ว่า พระองค์กรีธาทัพขยายอาณาเขตลงไปสู้รบกับพวกขอมทางใต้แล้ว พระองค์อาจจะถูกศัตรูรุกราน ลงมาจากทางเหนือก็ได้ บังเอิญในปี พ.ศ. ๑๘๒๙ กษัตริย์ในราชวงศ์หงวนได้ส่งทูตเข้ามาขอ ทำไมตรีกับไทย พระองค์จึงยอมรับเป็นไมตรีกับจีน เพื่อป้องกันมิให้กองทัพจีนยกมารุกราน เมื่อพระองค์ยกทัพไปรบเขมร พร้อมกันนั้นก็ได้ทรงพยายามสร้างความสนิทสนมกับไทยลานนา เช่น ได้เสด็จด้วยพระองค์เองไปช่วยพระยาเม็กราช สร้างราชธานีที่นครเชียงใหม่ เป็นต้น

และเมื่อเห็นว่าสัมพันธ์ไมตรีทางเหนือมั่นคงแล้ว พระองค์จึงได้เริ่มขยายอาณาจักร สุขุขทัยลงไปทางใต้ตามลำดับ คือ ใน พ.ศ. ๑๘๒๓ ทรงตีได้เมืองนครศรีธรรมราช และเมืองต่าง ๆ ในแหลมมลายูตลอดรวมไปถึงเมืองยะโฮร์ และเกาะสิงคโปร์ในปัจจุบันนี้

การขยายอาณาจักร

ใน พ.ศ. ๑๘๔๒ ตีได้ประเทศเขมร (กัมพูชา)

ส่วนทางทิศตะวันตกที่มีอาณาเขตจดเมืองมอญนั้นแล้วพระเจ้ารามคำแหงก็ได้ดำเนินการอย่างสุขุมรอบคอบ เช่น เมื่อได้เกิดความขึ้นว่า มะกะโท อำมาตย์เชื้อสายมอญ ซึ่งมีสติปัญญาเฉลียวฉลาดและได้มารับราชการใกล้ชิดพระองค์ ได้กระทำความผิดชั้นอุกฤติโทษ โดยลักพาเอาพระธิดาของพระองค์หนีกลับไปเมืองมอญ แทนที่พระองค์จะยกทัพตามไปชิงเอาตัวพระราชธิดาคืนมา พระองค์กลับทรงเฉยเสียด้วย ได้ทรงคาดการณ์ไกล ทรงมั่นพระทัยว่า มะกะโท ผู้นี้คงจะคิดไปหาโอกาสตั้งตัวเป็นใหญ่ในเมืองมอญ ซึ่งถ้าเมื่อมะกะโทได้เป็นใหญ่ในเมืองมอญก็เปรียบเสมือนพระองค์ได้มอญมาไว้ในอุ้มพระหัตถ์ โดยไม่ต้องรบราฆ่าฟันกันให้เสียเลือดเนื้อ ซึ่งต่อมาการณก็ได้เป็นไปตามที่ได้ทรงคาดหมายไว้ คือ มะกะโท ได้เป็นใหญ่ครอบครองอาณาจักรมอญทั้งหมด แลได้เข้าسامิภักดิ์ต่ออาณาจักรสุโขทัย โดยพระเจ้ารามคำแหง มีต้องทำการรบพุ่งประการใดพระองค์ได้เสด็จไปทำพิธีราชาภิเษกให้มะกะโท และพระราชทานนามให้ใหม่ว่า “พระเจ้าฟ้ารั่ว”

การขยายอาณาจักร

ใน พ.ศ. ๑๘๔๒ ได้ประเทศเขมร (กัมพูชา)

ด้วยวิเทโศบายอันชาญฉลาด สุขุมคัมภีรภาพของพระองค์นี้เอง จึงเป็นผลให้อาณาจักรไทย ในสมัยพระเจ้ารามาธิบดีแผ่ขยายออกไปอย่างกว้างขวาง ปรากฏตามหลักศิลาจารึกว่าทางทิศใต้จดแหลม มลายูทิศตะวันตกกได้หัวเมืองมอญทั้งหมด ได้จดเขตแดนหงสาวดี จดอ่าวเบงกอล ทิศตะวันออกเฉียงใต้ ประเทศเขมร มีเขตตั้งแต่สันขวานโบราณไปจดทะเลจีน ทิศตะวันออกเฉียงเหนือได้เมืองน่าน เมืองหลวง พระบางทั้งเวียงคำฝ้างซ้ายแม่น้ำโขง ทิศเหนือมีอาณาเขตจดเมืองลำปาง กล่าวได้ว่าเป็นครั้งตั้งแต่ ตั้งอาณาจักรไทยที่ได้แผ่ขยายอาณาเขตไปได้กว้างขวางถึงเพียงนั้น

การทำนุบำรุงบ้านเมือง

เมื่อได้ทรงขยายอาณาเขตของอาณาจักรสุโขทัยออกไปอย่างกว้างขวางดังกล่าวแล้ว พระเจ้ารามคำแหง ยังได้ทรงทำนุบำรุงบ้านเมืองอีกเป็นอันมาก เช่น ได้ทรงสนับสนุนในทางการค้าพานิช เลิกด่านเก็บภาษีอากรและจังกอบ เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้คนไปมาค้าขายกันได้โดยสะดวกได้ยิ่งขึ้นได้ส่งเสริมการทำอุตสาหกรรมทำเครื่องถ้วยชาม ถึงกับได้เสด็จไปดูการทำถ้วยชามในประเทศจีนถึงสองครั้ง แล้วนำเอาช่างปั้นถ้วยชามชาวจีนเข้ามาด้วยเป็นอันมาก เพื่อจะได้ให้ฝึกสอนคนไทยให้รู้จักวิธีทำถ้วยชาม เครื่องเคลือบดินเผาต่าง ๆ ซึ่งปรากฏว่าได้เจริญรุ่งเรืองมากในระยะนั้น

ในด้านทางศาลก็ให้ความยุติธรรมแก่อาณาประชาราษฎร์โดยทั่วถึงกันไม่เลือกหน้า ทรงใส่พระทัยในทุกข์สุขของอาณาประชาราษฎร์ ถึงกับสั่งให้เจ้าพนักงานแขวนกระดิ่งขนาดใหญ่ไว้ที่ประตูพระราชวัง ด้านหน้า แม้ใครมีทุกข์ร้อนประการใดจะขอให้ทรงระงับดับเข็ญแล้วก็ให้ลั่นกระดิ่งร้องทุกข์ได้ตลอดเวลา ในขณะที่พิจารณาสอบสวนและตัดสินคดี พระองค์ก็เสด็จออกฟังและตัดสินด้วยพระองค์เองไปตามความยุติธรรม แสดงความเมตตาแก่ไพร่ฟ้าข้าแผ่นดินเสมือนบิดากับบุตร ทรงชักนำให้ศาสนาประกอบการ บุญกุศลศรัทธาในพระพุทธศาสนา พระองค์เองทรงเป็นอัครศาสนูปถัมภกได้ทรงสร้างแท่นมนังคศิลาไว้ที่ ดงตาล สำหรับให้พระสงฆ์แสดงธรรม และบางครั้งก็ใช้เป็นที่ประทับว่าราชการแผ่นดิน

การปกครอง

ลักษณะการปกครองในสมัยของพระเจ้ารามคำแหงหรือราษฎรมักเรียกกันติดปากว่าพ่อขุนรามคำแหงนั้น พระองค์ได้ทรงถือเสมือนหนึ่งว่าพระองค์เป็นบิดาของราษฎรทั้งหลาย ทรงให้คำแนะนำสั่งสอน ใกล้เคียงเช่นเดียวกับบิดาจะพึงมีต่อบุตร โปรดการสมาคมกับไพร่บ้านพลเมืองไม่เลือกชั้นวรรณะ ถ้าแม้ว่าใครจะถวายทูลร้องทุกข์ประการใดแล้ว ก็อนุญาตให้เข้าเฝ้าใกล้ชิดได้ไม่เลือกหน้าในทุกวันพระมักเสด็จ ออกประทับยังพระแท่นศิลาอาสน์ ทำการสั่งสอนประชาชนให้ตั้งอยู่ในศีลธรรม

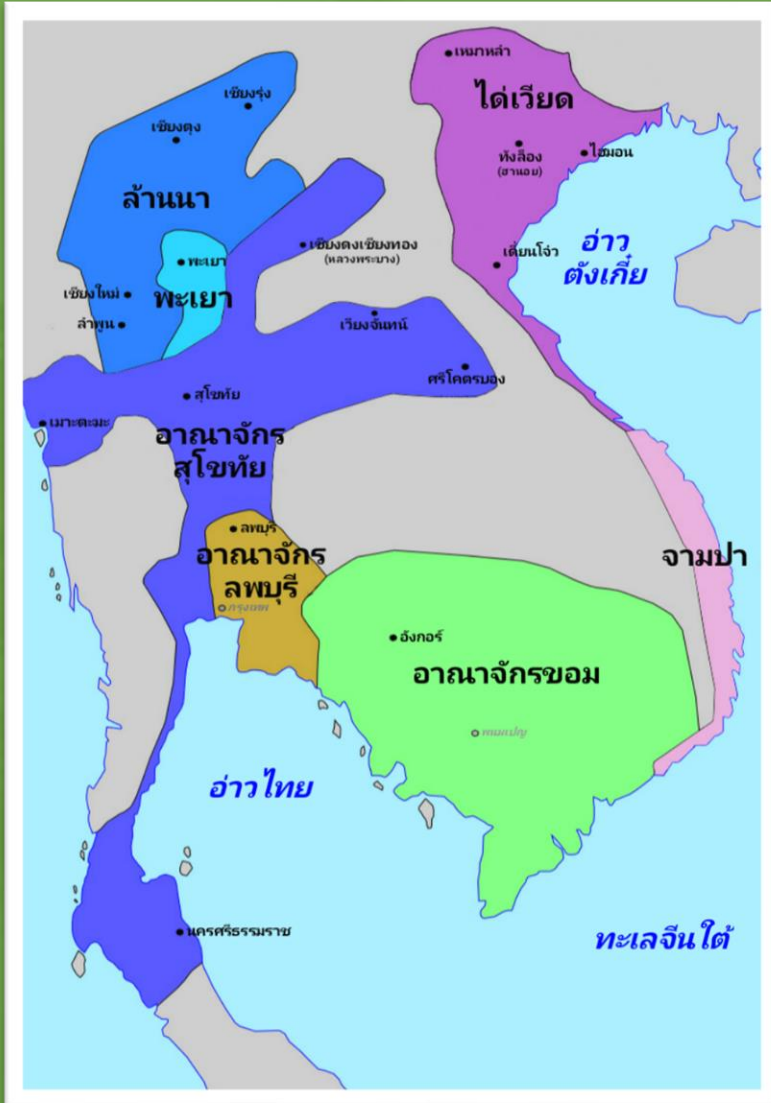
ในด้านการปกครองเพื่อความปลอดภัยและมั่นคงของประเทศนั้นพระองค์ทรงถือว่าชายฉกรรจ์ที่มีอาการครบ ๓๒ ทุกคนเป็นทหารของประเทศ พระเจ้าแผ่นดินทรงดำรงตำแหน่งจอมทัพ ข้าราชการก็มีตำแหน่งลดหลั่นเป็นนายพล นายร้อย นายสิบ ถัดลงมาตามลำดับ

ในด้านการปกครองภายใน จัดเป็นส่วนภูมิภาคแบ่งเป็นหัวเมืองชั้นใน ชั้นนอกและเมืองประเทศราชสำหรับหัวเมืองชั้นในมีพระเจ้าแผ่นดินเป็นผู้ปกครองโดยตรง มีเมืองสุโขทัยเป็นราชธานี เมืองศรีสขналัย (สวรรคโลก) เป็นเมืองอุปราช มีเมืองทุ่งยั้งบางยมสองแคว (พิษณุโลก) เมืองสระหลวง (พิจิตร) เมืองพระบาง (นครสวรรค์) และเมืองตากเป็นเมืองรายรอบ

สำหรับหัวเมืองชั้นนอกนั้น เรียกว่าเมืองพระยามหานคร ให้ขุนนางผู้ใหญ่ที่ไว้วางพระราชฤทัยไปปกครองมีเมืองใหญ่บ้าง เล็กบ้าง เวลาเกิดศึกสงครามก็ให้เกณฑ์พลในหัวเมืองขึ้นของตนไปช่วยทำการรบป้องกันเมืองหัวเมืองชั้นนอกในสมัยนั้นได้แก่เมือง สรรคบุรี อุทอง ราชบุรี เพชรบุรี ตะนาวศรี เพชรบูรณ์ และเมืองศรีเทพ

ส่วนเมืองประเทศราชนั้น เป็นเมืองที่อยู่ชายพระราชอาณาเขตมักมีคนต่างด้าวชาวเมืองเดิมปะปนอยู่มาก จึงได้ตั้งให้เจ้านายของเขานั้นจัดการปกครองกันเองแต่ต้องถวายดอกไม้เงินดอกไม้ทองทุกปี และเมื่อเกิดศึกสงครามจะต้องถล่มทหารมาช่วย เมืองประเทศราชเหล่านี้ ได้แก่ เมืองนครศรีธรรมราช มะละกา ยะโฮร์ ตะวาย เมาะตะมะ หงสาวดี น่าน หลวงพระบาง เวียงจันทน์ และเวียงคำ

พื้นที่อาณาจักรสุโขทัย

๑. **ทิศเหนือ** มีเมืองแพร์ (ปัจจุบันคือ แพร์) เป็นเมืองปลายแดนด้านเหนือสุด
๒. **ทิศใต้** มีเมืองพระบาง (ปัจจุบันคือ นครสวรรค์) เป็นเมืองปลายแดนด้านใต้
๓. **ทิศตะวันตก** มีเมืองฉอด (ปัจจุบันคือ แม่สอด) เป็นเมืองชายแดนที่จะติดต่อเข้าไปยังอาณาจักรมอญ
๔. **ทิศตะวันออก** ถึงเมืองสะค้ำไกล้แม่น้ำโขงในเขตภาคอีสานตอนเหนือ

การปกครองในสมัยสุโขทัย

การค้าสมัยอาณาจักรสุโขทัย

พ่อขุนรามคำแหงมหาราช ขยายอำนาจลงไปตลอดแหลมทอง โดยได้ครอบครองอาณาจักรฟูนัน อาณาจักรทวารวดี และอาณาจักรศรีวิชัย ที่มีการค้าขายมาก่อนกรุงสุโขทัยมีตลาดใหญ่ มีการค้าขายติดต่อกับต่างประเทศ อาทิ การค้าขายกับจีน การค้าขายกับมอญ พ่อขุนรามคำแหงได้ทรงมองเห็นช่องทางที่จะทำให้ประเทศมั่งคั่งสมบูรณ์ จากการค้าขายระหว่างเมืองและระหว่างประเทศ ทรงให้ชาวสุโขทัยค้าขาย ดังในศิลาจารึกของพ่อขุนรามคำแหงตอนหนึ่งกล่าวว่า

“เมื่อชั่วพ่อขุนรามคำแหงเมืองสุโขทัยนี้ดี ในน้ำมีปลาในนามีข้าวเจ้าเมืองบ่เอาจกอบในไพร่ลู่ทาง เพื่อนจูงวัวไปค้า ขี่ม้าไปขาย ใครจักใคร่ค้าช้างค้า ใครจักใคร่ค้าม้าค้า ใครจักใคร่ค้าเงินค้าทองค้า ไพร่ฟ้าหน้าใส”

การค้าขายกับต่างประเทศ

ทางบก มีเส้นทางที่สำคัญ ๓ เส้นทาง ได้แก่

๑. เส้นทางสุโขทัย - เมาะตะมะ จากสุโขทัยไปตามถนนพระร่วงถึงเมืองกำแพงเพชร จากนั้นมีเส้นทางผ่านเมืองตาก ตัดออกช่องเขาที่แม่สอด ผ่านเมืองเมียวดี ไปยังเมืองเมาะตะมะ
๒. เส้นทางสุโขทัย - ตะนาวศรี จากสุโขทัยผ่านเมืองเพชรบุรี เมืองกุยบุรี เมืองมะริด จนถึงเมืองตะนาวศรี
๓. เส้นทางสุโขทัย - เชียงใหม่ จากสุโขทัยผ่านเมืองตาก เมืองลำพูน จนถึงเมืองเชียงใหม่

การค้าขายกับต่างประเทศ

ทางน้ำ มีเส้นทางน้ำ คือ แม่น้ำป่าสัก แม่น้ำเจ้าพระยา แม่น้ำท่าจีน และแม่น้ำแม่กลอง ซึ่งไหลลงสู่อ่าวไทยสามแห่ง ทำให้การลำเลียงสินค้าไปต่างประเทศมีหลายทาง การคมนาคมทางน้ำได้กระจับจี้ระดับลงไป เป็นการคมนาคมริมฝั่งทะเลและแม่น้ำลำคลอง ทั้งสายสั้นสายยาวที่ขนานกับฝั่งไปถึงสงขลา ปัตตานี

เงินตราที่ใช้สมัยสุโขทัย (พุทธศตวรรษที่ ๑๙ - ๒๐)

ในสมัยสุโขทัย ได้มีการผลิต **เงินพดด้วง** ขึ้นใช้เป็นครั้งแรก

ในระยะแรกเงินพดด้วงมีขนาด และรูปร่างไม่ได้มาตรฐาน ต่อมาได้มีการเปลี่ยนไปใช้วัสดุเงินและปรับปรุงน้ำหนักให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน มาตราเงินใช้ต่ำลึง บาท สลึง ส่วนตราที่ประทับ ได้แก่ ตราช้าง ตราสังข์ ตราราชสีห์ และตราราชวัตร

นอกจากเงินพดด้วงยังมีการใช้เบี้ยเป็นเงินตราเบี้ยมีอยู่ ๘ ชนิด ได้แก่ เบี้ยโพธิ์ เบี้ยแก้ว เบี้ยหมู เบี้ยจัน เบี้ยนาง เบี้ยบัว เบี้ยพองลม และเบี้ยตุ้ม ซึ่งเบี้ยจัน เป็นเบี้ยที่นิยมใช้กันมากที่สุด

ลักษณะเศรษฐกิจสมัย สุขุขทัย

ลักษณะเศรษฐกิจสมัยสุขุขทัย ขึ้นอยู่กับอาชีพหลักของราษฎร คือ **การเกษตรกรรม หัตถกรรม และ ค้าขาย**

การเกษตรกรรม

อาชีพหลักของชาวสุขุขทัย คือ เกษตรกรรม ได้แก่ ทำนา ทำไร่ ทำสวน และ การเลี้ยงสัตว์ มีการสร้างระบบชลประทานที่เป็นพื้นฐานที่สำคัญในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม เนื่องจากสุขุขทัยมีปัญหาความแห้งแล้งในฤดูแล้ง เพราะดินเป็นดินปนทราย ทำให้ดินไม่อุ้มน้ำจึงมีการสร้างเขื่อนดินทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ของตัวเมืองสุขุขทัย

ลักษณะเศรษฐกิจสมัยสุโขทัย

อุตสาหกรรม

ผลผลิตทางด้านอุตสาหกรรมที่มีชื่อเสียงมากของสุโขทัย คือ เครื่องสังคโลก มีแหล่งผลิตอยู่ที่เมืองศรีสัชนาลัย และเมืองสุโขทัย สินค้าเครื่องสังคโลกที่ผลิต ได้แก่ ถ้วย โถ จาน ไห กระปุก เป็นต้น

นอกจากค้าขายภายในประเทศแล้ว ยังส่งออกไปขายต่างประเทศด้วย จากการสำรวจทางโบราณคดีได้พบแหล่งเตาเผามากมาย โดยเฉพาะบริเวณทิศเหนือนอกกำแพงเมืองสุโขทัย น้ำโจน และเมืองศรีสัชนาลัย ริมฝั่งแม่น้ำยม คือ เตาทุเรียงสุโขทัย เตาทุเรียงป่ายาง และเตาทุเรียงเกาะน้อย

ลักษณะเศรษฐกิจสมัยสุโขทัย

การเก็บภาษีในยุคสุโขทัย

ข้อความในศิลาจารึกได้กล่าวถึง “จกอบ หรือจังกอบ” เป็นภาษีชนิดหนึ่ง
ที่เรียกเก็บจากพ่อค้าที่นำสินค้ามาค้าขาย แต่ในยุคพ่อขุนรามคำแหงมหาราชนี้
ระบุว่า “เจ้าเมืองบ่เอาจกอบในไพร่ลู่ทาง” แปลว่าในยุคนี้ไม่มีการเก็บภาษีส่วนนี้
แสดงว่าการเรียกเก็บภาษี “จกอบ” เกิดขึ้นตั้งแต่ก่อนหน้านั้นเสียอีก
ตีความได้ว่าในยุคนี้มีเศรษฐกิจดี เสียจกอบไม่ต้องมีการเรียกเก็บภาษีก็เป็นได้

แหล่งอ้างอิง

- http://www.sukhothai.go.th/history/hist_10.htm
- <https://sites.google.com/site/social00083/home>
- <https://sites.google.com/a/samakkhi.ac.th/thailand-trading-history/prathesthiy-smay-kxn-prawatisastr/thailand-tra>
- <https://sites.google.com/site/prawatisassukhothay/tirphumi-phrarwng>